

ISSN 1302-184X

Hacettepe
Hukuk Fakültesi
Dergisi
Hacettepe Law Review

 HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

ANONİM ŞİRKETLERDE PAY SAHİPLİĞİ HAKLARI VE REKABET HUKUKU İLİŞKİSİ: DODGE V. FORD KARARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

*THE RELATIONSHIP BETWEEN SHAREHOLDER RIGHTS IN STOCK CORPORATIONS AND
COMPETITION LAW: AN EVALUATION THROUGH DODGE V. FORD DECISION*

Araştırma Makalesi
Murat Can PEHLİVANOĞLU*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	531
I. UYUŞMAZLIK VE KARARIN KONUSU	533
II. KARARIN TÜRK HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	536
A. Genel Olarak	536
B. Anonim Şirketler Hukuku Açısından	538
C. Rekabet Hukuku Açısından.....	542
III. GENEL KURUL KARARI YOLUYLA REKABET HUKUKU İHLALİ	544
IV. İHLAL SEBEBİ GENEL KURUL KARARININ GEÇERLİLİĞİ SORUNU	547
SONUÇ	551
KAYNAKÇA	552

ÖZ

Amerika Birleşik Devletleri Michigan Eyaleti Yüksek Mahkemesi'nin 1919 tarihli Dodge v. Ford kararı sebep olduğu tartışmalarla yüz yılı aşkın süredir öğretici ve uygulamanın ilgisini çekmeye devam etmektedir. Karar, çoğunluk durumdaki bir pay sahibinin azınlıktaki pay sahiplerinin aleyhine olacak biçimde kâr payı dağıtılmasını engellemesi olayını ve ayrıca ticaret şirketlerinin amacının pay sahipleri için kazanç elde etmek olduğu görüşünü somutlaştıran yönüyle bilinmektedir. Bununla beraber, karara esas olgular incelendiğinde, uyuşmazlığın birbiriyle rakip durumundaki iki pay sahibinden biri tarafından diğerinin

DOI: 10.32957/hacettepehdf.1087077

Makalenin Geliş Tarihi: 13.03.2022

Makalenin Kabul Tarihi: 22.06.2022

* Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Kent Üniversitesi.

E-posta: can.pehlivanoglu@kent.edu.tr

ORCID: 0000-0001-7326-1859.

Bu makale Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyularak hazırlanmıştır.

iktisadi olarak güçlenmesini engelleme niyeti ve eylemi neticesinde doğduğu görölmektedir. Bu yönüyle Dodge v. Ford kararı, anonim şirketlerde genel kurul kararları yoluyla rekabet hukuku ihlallerinin gerçekleşmesinin mümkün olduğuna işaret etmektedir. Karardan hareketle bu çalışmada, kâr payı dağıtımına ilişkin bir genel kurul kararının 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun uyarınca hâkim durumun kötüye kullanılması hali teşkil edebileceği ortaya konulmaktadır. Bu durumda söz konusu genel kurul kararının butlanına hükmedilmesi gerektiği ancak Karar bakımından iptal yaptırımının uygun düştüğü değerlendirilmektedir. Aksi yaklaşımın korporatif nitelikteki işlemler yoluyla rekabet hukuku ihlallerinin önünü açacağı görüşü benimsenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dodge v. Ford, Kar payı dağıtımı, Genel kurul kararı yoluyla rekabet hukuku ihlali, Anonim şirket genel kurul kararları, Hâkim durumun kötüye kullanılması

ABSTRACT

Dodge v. Ford decision given by the Michigan Supreme Court in the United States continues to attract the attention of the scholarship and practitioners, thanks to the debates it caused. The decision is well-known for its content on a majority shareholder declining to have the dividends distributed at the expense of the minority shareholders and its opinion expressing that the purpose of a corporation is to generate profit for its shareholders. Still, when its facts are examined, it is understood that the conflict is based on a shareholder's purpose and action to prevent another shareholder from obtaining the finances to better compete with the dividend distributing corporation. Accordingly, the Dodge v. Ford decision shows that competition law violations may take place through general assembly resolutions in stock corporations. Based on this decision, this article provides that a general assembly resolution declining to distribute dividends may be regarded as an act of abuse of dominance under the 4054 numbered Law on the Protection of Competition. While the general assembly resolution would need to be held void in such a case, it is contemplated that annulment should be the remedy in the context of the decision. A contrary approach would clear the way for competition law violations through internal corporate actions.

Keywords: Dodge v. Ford, Distribution of dividends, Competition law violations through general assembly resolutions, General assembly resolutions in stock corporations, Abuse of dominance

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri (“ABD”) Michigan Eyaleti Yüksek Mahkemesi'nin 1919 tarihli “Dodge v. Ford” kararı¹ (“Karar”), aradan geçen yüz yılı aşkın süreye rağmen halen Amerikan şirketler hukukunun mihenk taşı vasfındaki içtihatlarından

¹ Dodge v. Ford Motor Company, 170 N.W. 668 (Michigan 1919).

görülmektedir². Kararın genel olarak şirketler hukuku yönüyle bilinmesine ve anılmasına karşın, konusunu teşkil eden uyuşmazlığın esasında pay sahipleri arasındaki rekabet bulunmaktadır³. Dolayısıyla Kararın, rekabet hukukuna ilişkin bir kısım ihlallerin korporatif düzlemdeki işlemler suretiyle gerçekleşmesinin mümkün olduğunu gösteren bir ikinci önemli yönü daha bulunmaktadır⁴.

Karara konu uyuşmazlık dava öncesinde, yargılama sırasında ve sonrasında Amerikan toplumunun oldukça ilgisini çekmiş olup⁵, günümüzde dahi Amerikan hukuk öğretisinde şirketlerin amacının ne olduğu konusundaki bilimsel tartışmaların odak noktasında bulunmaktadır⁶. Türk hukuk öğretisinde ise, inceleyebildiğimiz kadarıyla, Kararı şirketler hukuku veya rekabet hukuku bakımından etraflıca değerlendiren bir çalışma bulunmadığı, ancak bazı yazarların kendi çalışma konularıyla sınırlı olarak şirketler hukukuna ilişkin yabancı hukuk sistemlerinden söz ederken Karara ismen yollama yaptığı görülmektedir⁷.

Bu çalışmada, Karar ve Karara esas uyuşmazlık Türk hukuku bakımından değerlendirilmekte, kişiler arasında piyasada gerçekleşen bir rekabetin nihayetinde bu kişilerin aynı zamanda ortağı buldukları bir anonim şirketin genel kurulunda pay sahipliği haklarını kullanımlarına etkisi ve sonuçları incelenmektedir. Bu doğrultuda, şirketler hukuku ile rekabet hukuku arasındaki ilişki ise şirketler hukuku yönünden anonim şirketlerde kâr payı dağıtım kararı ve rekabet hukuku yönünden hâkim durumun kötüye kullanılması kuramı üzerinden ele alınmakta, neticede rekabet hukukunu ihlal

² STOUT, Lynn A., “Why We Should Stop Teaching Dodge v. Ford”, **Virginia Law and Business Review**, Yıl: 2008, Cilt: 3 Sayı: 1, (s. 163- 190), s. 164.

³ ROCK, Edward B., “Corporate Law Through an Antitrust Lens”, **Columbia Law Review**, Yıl: 1992, Cilt: 92 Sayı: 3, (s. 497- 561), s. 523.

⁴ Bkz. ROCK, **1992**, s. 560.

⁵ Bkz. KAWAGUCHI, Linda, “Introduction to Dodge v. Ford Motor Co.: Primary Source and Commentary Material”, **Chapman Law Review**, Yıl: 2014, Cilt: 17 Sayı: 2, (s. 493- 578).

⁶ STOUT, **2008**, s. 164.

⁷ Bkz. GÜRBÜZ USLUEL, Aslı E., **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Alma Hakkı**, BTHAE Yayınları, Ankara, 2016, s. 81; HELVACI, Mehmet / CANKAT, Rıfat, “Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı”, **Şirketler Hukuku Uyuşmazlıkları ve Tahkim**, (Ed. Z. Akıncı vd.), On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019, (s. 521- 550), s. 531; SULU, Muhammed, **Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019, s. 27.

niteliği taşıyan bir genel kurul kararının Şirketler hukuku bağlamında geğerliliği sorununa dair tespitler ortaya konulmaktadır.

I. UYUŞMAZLIK VE KARARIN KONUSU

ABD otomobil endüstrisinin tarihsel süreci incelendiğinde otomobillerin motor, gövde, tekerlek ve benzeri farklı kısımlarının farklı kişilerce üretilmesi ve daha sonra bu parçaların satıcı marka tarafından tedarik edilmek ve birleŐtirilmek suretiyle ilgili otomobilin üretilmesi Őeklinde bir üretim ve ticaret yönteminin bulunduğu görülmektedir⁸. Ford Őirketinin de bu yaklaŐımla otomobillerinin bazı önemli kısımlarını doğrudan Dodge Őirketi tarafından tedarik ettiği parçalarla tamamladığı bir üretim modelini benimsediği anlaŐılmaktadır⁹. Nitekim süreç iğerisinde Dodge tarafı (John Dodge ve Horace Dodge adlı kardeŐler) Ford Őirketinin sadece bir tedarikçisi olma durumundan sıyrılmıŐ ve aynı zamanda Őirketin finansman ihtiyacını karŐılayan birer pay sahibi haline gelmiŐlerdir¹⁰. Ancak aradan gečen zamanda Dodge ve Ford tarafları arasında Dodge'un tedarik koŐulları ve özellikle tedarik iliŐkisine konu mal ve hizmetlerinin fiyatları hakkında anlaŐmazlıklar meydana gelmiŐtir¹¹. Nihayetinde Dodge tarafı kendi otomobil markasıyla piyasaya çıkacağını duyurmuŐ ve bu yönde hazırlıklarını sürdürmüŐtür¹².

Söz konusu dönemde Dodge tarafı, kendi markası altında imal edeceği otomobillerin üretim ve geliŐtirme maliyetlerinin önemli bir kısmının finansmanını Ford Şirketinden düzenli olarak elde ettiği kâr payları suretiyle sađlamaktadır¹³. Ancak Ford Şirketinin kâr payı dağıtım politikasını deđiŐtirerek dağıtılacak kâr payı tutarını ve Ford otomobillerinin fiyatını düşürme niyetini açıklaması ve uygulamaya koyması, Dodge

⁸ ROCK, 1992, s. 520.

⁹ ROCK, 1992, s. 520.

¹⁰ ROCK, 1992, s. 520.

¹¹ ROCK, 1992, s. 521.

¹² ROCK, 1992, s. 521.

¹³ ROCK, 1992, s. 521.

tarafını ticari olarak zor durumda bırakmıştır¹⁴. Nitekim Dodge tarafı, 1916 yılında Karara konu davayı Michigan Eyaleti İlk Derece Mahkemesi'nde ikame etmiş, davada Ford şirketi yönetim kurulunu yeterli miktarda kâr payı dağıtımını yapmamak ve gereksiz şekilde yeni bir otomobil fabrikası inşa etmek suretiyle yetkilerini kötüye kullanmak, ayrıca da piyasaya ucuz fiyattan otomobil sürerek rekabet hukuku ihlali gerçekleştirmekle “suçlamıştır”¹⁵. Davacılar mahkemeden Ford şirketince azami miktarda kâr payı dağıtımını yapılmasını ve inşası planlanan yeni fabrika projesinin durdurulmasını talep etmiştir¹⁶. Bu kapsamda yeni fabrikanın inşası ile kâr payı dağıtımını tutarının sınırlanmasının birbiriyle alakalı olduğu, zira dağıtılmayan tutarların fabrikanın finansmanı için de kullanılacağı, ancak yeni fabrika yapılmasının hiçbir mantığı olmadığı gündeme getirilmiştir¹⁷.

Michigan Eyaleti İlk Derece Mahkemesi davacıların kâr payı dağıtımını talebini kısmen kabul etmiş, ayrıca fabrika projesinin durdurulmasına da karar vermiş, ancak yönetim kurulunun kararlarını uygulaması halinde piyasada bir “tekelleşme” gerçekleşeceği hususundaki rekabet hukuku ihlali iddiasını reddetmiştir. Bu noktada mahkemece Ford şirketinin piyasada hâkim duruma gelmesi ihtimalinin davacı pay sahiplerini hangi şekilde olumsuz etkileyeceğinin ispatlanamadığı vurgulanmıştır¹⁸. Michigan Eyaleti Yüksek Mahkemesi tarafından yapılan temyiz incelemesinde ise, davanın Ford şirketinin çok yüksek kârlılıkla tamamladığı bir bilanço yılını takip eden ve yine yüksek kârlılık beklenen bir dönemde açıldığı, şirketin mali durumu ve geçmiş kâr dağıtımını politikası dikkate alındığında şirketin yüksek tutarda kâr payı dağıtımının beklendiği, aksinin ise keyfi bir davranış olabileceği, dolayısıyla davacı iddiaları karşısında Ford tarafının gerekçesinin ele alınması gerektiğini belirtilmiştir¹⁹. Ford

¹⁴ ROCK, 1992, s. 522.

¹⁵ ROCK, 1992, s. 522.

¹⁶ HENDERSON, M. Todd, **Everything Old Is New Again: Lessons from Dodge v. Ford Motor Company**, John M. Olin Program in Law and Economics Working Paper Publication No. 373, Chicago, 2007, s. 19.

¹⁷ HENDERSON, 2007, s. 20.

¹⁸ Dodge v. Ford, s. 499.

¹⁹ Dodge v. Ford, s. 503.

tarafından gösterilen gerekçelere istinaden Yüksek Mahkeme, otomobil fiyatlarını planlı olarak düşürürken aynı zamanda araçların kalitesinin artırılmasının Ford şirketinin politikası olduğunu ve artırılabilecek üretim kapasitesiyle birlikte hesaplandığında şirketin bu şekilde yönetiminin Ford'u daha çok kazanan bir şirket değil aksine daha az kazanan bir şirkete dönüştüreceğini, bu yaklaşımın da şirket hisselerinin değerini düşüreceğinin açık olduğunu tespit etmiştir²⁰.

Yargılama sırasında özellikle, çoğunluk ortak olan ve yönetim kurulunda bulunan kurucu Henry Ford'un, şirketin makul düzeyde bir kâr elde etmesinin yeterli olduğu ve şahsi hedefinin otomobil fiyatlarını aşağıya çekerken aynı zamanda kullanıcı ve çalışanlara da menfaat sağlamak olduğu yönündeki açıklamaları, bir ticaret şirketinin pay sahiplerinin faydasına ters düşecek biçimde yönetilip yönetilemeyeceği sorunu gündeme getirmiştir²¹. Nitekim Kararın ünlü cümleleri de bu istikamette yazılmıştır: *“Bir ticaret şirketi pay sahiplerinin kazancı için kurulur ve işletilir. Yöneticilerin yetkileri bu amaçla kullanılır. Yöneticilerin bu amacı yerine getirme yöntemini belirlemedeki takdir yetkisi amacın kendisini (kazanç azaltma ya da başka amaçlarla karı harcayıp ortaklara dağıtmama şeklinde) değiştirmez”*²². Nihayetinde mahkemede, kâr payına yönelik politikanın şirketin genel stratejisi ile bağlantısının davalı tarafından ortaya konulamadığı kanaati oluşmuştur²³. Böylece Yüksek Mahkeme, kararın fabrikanın durdurulması kısmını bozmuş ancak kâr payı dağıtımını konusunda İlk Derece Mahkemesiyle aynı görüşü benimsemiştir. Fabrika projesinin durdurulması konusundaki yaklaşımını ise mahkeme şu şekilde ifade etmiştir: *“Ürünlerin satış fiyatının her an artırılabilmesi gözetildiğinde, daha büyük bir işletmenin neticeleri net olarak öngörülemmez. Hakimler ticaret uzmanı değiller”*²⁴.

Kararda Yüksek Mahkemenin çoğunlukta pay sahibinin şirketi kendi şahsi hedefleri istikametinde yönetmesi durumuna karşı duyduğu endişenin etkili olduğu

²⁰ Dodge v. Ford, s. 504.

²¹ Dodge v. Ford, s. 504.

²² Dodge v. Ford, s. 507.

²³ HENDERSON, 2007, s. 25.

²⁴ Dodge v. Ford, s. 508.

belirtilmektedir²⁵. Ancak Karara ilişkin dava dosyasına yansıyan bilgi ve belgeler bir kenara bırakıldığında, Henry Ford'un şirketin çoğunluk pay sahibi olarak kâr payı dağıtılmasından en çok kendisi faydalanabilecek durumda iken bu dağıtımdan iki temel sebepten ötürü imtina ettiği değerlendirilmektedir²⁶: Henry Ford, (1) Dodge tarafının Ford'un rakibi konumundaki bir işletmeyi kurmak ve büyütmek için ihtiyaç duyduğu parayı elde etmelerine vesile olmak istememektedir; (2) Dodge tarafına kâr payı dağıtmayıp onları zor durumda bırakarak, onların Ford şirketindeki paylarını daha ucuza satın almak niyetindedir. Ayrıca Henry Ford'un siyasi hedefleri bulunduğu ve vergiden kaçınmak istediği gibi ikincil sebeplerinin de mevcut olduğu ifade edilmektedir²⁷. Diğer taraftan, Dodge tarafının da esasında kâr payı elde etmekle ilgilenmediği, zira kendilerine alternatif yöntemlerle kaynak bulmalarının zor olmadığı ve asıl istediklerinin Ford tarafından yeni fabrika inşa edilerek üretim maliyetlerinin düşürülmesinin engellenmesi olduğu vurgulanmaktadır²⁸. Yine bu hususların hiçbirinin yargılama sırasında taraflarca mahkeme nezdinde dile getirilmemiş olmasının sebebinin tarafların bu hususlardaki iddialarının tarafların kendi sadakat yükümlülükleriyle çelişecek olması gerçeğinde yattığını belirten görüşler de bulunmaktadır²⁹.

II. KARARIN TÜRK HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

Kararın konusu Ford şirketi “corporation” türündeki bir ticaret şirketi olarak Türk hukukundaki “anonim şirket” türünün Amerikan muadili durumundadır³⁰. Karar konusu

²⁵ MACEY, Jonathan R., “A Close Read of an Excellent Commentary on Dodge v. Ford”, **Virginia Law and Business Review**, Yıl: 2008, Cilt: 3, Sayı: 1, (s. 177- 190), s. 182.

²⁶ STOUT, 2008, s. 167.

²⁷ WEINBERGER, Alan M., “Henry Ford’s Wingman: A Perspective on the Centennial of Dodge v. Ford”, **New York University Journal of Law and Business**, Yıl: 2018, Cilt: 14, Sayı: 3, (s. 1013-1048), s. 1034- 1036.

²⁸ HENDERSON, 2007, s. 17.

²⁹ UNKOVIC, Mary Caitlin, **When Dodge v. Ford Meets Ben and Jerry’s: Reconciling 100 Years of Bad Precedent with the Reality of Modern Business**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Berkeley, University of California Berkeley, 2020, s. 2.

³⁰ Bkz. İMREGÜN, Oğuz, **Amerikan Ortaklıklar Hukukunun Anahatları**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1968, s. 35.

davada, davacı taraf bir anonim şirketin ortağı durumunda bulunan azınlıktaki pay sahipleridir (Dodge tarafı). Esas sermaye paylarının çoğunluğunu elinde bulunduran pay sahibi aynı zamanda şirketin yönetim kurulundadır (Henry Ford). Azınlıktaki pay sahiplerinin sahibi olduğu şirketin (Dodge) ve çoğunluktaki pay sahibinin kontrolündeki dava konusu şirketin (Ford) aynı piyasada rakip durumda oldukları bilinmektedir. Dolayısıyla, Amerikan hukukunda şirketler hukuku yönünden davanın esas konusu kâr payı dağıtım yetkisini elinde bulunduran şirket yönetim kurulunun bu yetkisini hukuka uygun biçimde kullanmaması meselesi değil, çoğunluk pay sahibinin azınlık pay sahibinin haklarını ihlal etmesi olarak görülmektedir³¹.

Dodge tarafının Ford şirketindeki pay sahipliği Dodge ile Ford arasındaki ticari ilişkiler vesilesiyle başlamış, Dodge tarafına Ford şirketinden bir kısım alacakları karşılığında da pay verilmiştir³². Yine Dodge, piyasada Ford ile rekabet içerisindeki diğer şirketlere de otomobil motor ve parçalarının satışını gerçekleştiren bir şirket olup, her ne kadar daha sonraki süreçte münhasıran Ford için tedarikçilik yapsa da Ford ile bu münhasır tedarik sözleşmesi senelik olarak yenilenmektedir³³. Bu anlamda uyumsuzluğun esasında tedarik sözleşmesinin de bir rolü bulursa da uyumsuzluk ne taraflar ne de mahkeme tarafından tedarik sözleşmesi yükümlülükleri bakımından ele alınmıştır. Dolayısıyla, Türk anonim şirketler hukuku yönünden mezkûr tedarik ilişkisinin pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı (TTK m. 358) veya yönetim kurulu üyesinin şirketle işlem yapma yasağı (TTK m. 395) bağlamında incelenmesi ihtiyacı bulunmamaktadır.

Benzer şekilde, TTK sisteminde anonim şirketlere ilişkin hükümler içerisinde yönetim kurulu üyeleri için bir rekabet yasağı cari olmakla beraber (TTK m. 396), yönetim kurulu üyesi olmayan pay sahipleri için geçerli bir rekabet yasağı düzenlemesi bulunmamaktadır³⁴. Elbette 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (“TMK”) m. 2 dürüstlük

³¹ STOUT, 2008, s. 168.

³² MITCHELL, Dalia T., “From Dodge to EBay: The Elusive Corporate Purpose”, *Virginia Law and Business Review*, Yıl: 2019, Cilt: 13, Sayı: 2, (s. 155- 211), s. 172.

³³ WEINBERGER, 2018, s. 1019.

³⁴ Bu konuda genel bir değerlendirme için bkz. GÖKSOY, Yaşar Can, “Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı”, *DEÜHFD* Yıl: 2007, Cilt: 9 Sayı: Özel Sayı, (s. 633- 681), s. 647- 649.

kuralı kadar³⁵, şirketin haklı nedenle feshine ilişkin TTK m. 531 hükmünün de ortakların şirkete ve diğer pay sahiplerine karşı sadakat yükümlülüğünün ve bu arada şirketle rekabetten kaçınma yönünde bir yükümlülüğünün bulunmadığı kabulünün sınırlarını çizdiği gözden uzak tutulmamalıdır³⁶. Yine de Dava konusu olayda bulunduğu şekliyle bir ortaklık yapısının oluşmasının, sürdürülmesinin veya azınlıktaki pay sahibinin (Dodge tarafı) yukarıda belirtilen niyetini hayata geçirmesinin önünde anonim şirketler hukuku bağlamında kural olarak bir engel olmadığı değerlendirilmektedir. Ancak tarafların işlem ve eylemlerinin rekabet hukuku yönünden ayrıca incelenmesi pekâlâ gereklidir.

O halde nihayetinde dava konusu uyuşmazlığın Türk anonim şirketler hukuku bağlamında korporatif nitelikte³⁷ olduğu anlaşılmaktadır. Zira anonim şirketlerde pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanmaktadır (m. 407(1)). Nitekim TTK m. 408(2)(d) uyarınca kâr payı üzerinde tasarrufa anonim şirket genel kurulu yetkilidir. Üstelik bu yetki genel kurulun devredilemez görev ve yetkilerinden sayıldığından bunun yönetim kuruluna devredilmesi de mümkün değildir. Dolayısıyla, Türk hukuku gözünden Karara esas uyuşmazlık, iki pay sahibi arasında genel kurulda pay sahipliğinden kaynaklı hakların kullanılması sırasında ve sebebiyle doğmuş olmakta, nihayetinde de bu pay sahiplerinin oyları vasıtasıyla somutlaşan bir kâr dağıtımına ilişkin genel kurul kararının geçerliliğine karşı başvurulacak yasal yollara ve uygulanacak yaptırımlara dair olmaktadır.

B. Anonim Şirketler Hukuku Açısından

Karar, şirketler hukuku bakımından şirketlerde kârın dağıtımı konusunda alınacak kararlar bağlamında pay sahiplerinin menfaatleri ile şirketin menfaatleri arasındaki çatışmanın, şirketin hukuki niteliği gereği cari amacı çerçevesinde çözümlenmesini

³⁵ PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s. 595.

³⁶ Sadakat yükümlülüğünün pay sahipleri bakımından bir değerlendirmesi için bkz. NÖMER, N. Füsün, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, Beta, İstanbul 1999. Rekabet yasağı ile sadakat yükümlülüğü arasındaki bağlantı için bkz. AŞIK, Pınar, “Anonim Şirketlerde Rekabet Yasağı (TTK M. 396)”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2017, Cilt: 75, Sayı: 4, (s. 163- 202), s. 170- 175.

³⁷ Korporatif uyuşmazlıkların şirketin iç işlerine ilişkin ihtilafları ve özellikle pay sahipleri, yöneticiler, yönetim kurulu ve şirket arasındaki hukuki ilişkilerden kaynaklı uyuşmazlıkları işaret ettiği yönünde bkz. PEHLİVANOĞLU, Murat Can, “Yönetim Kurulunda Cinsiyet Kotası Uygulamasının Amerikan Şirketler Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu**, (Ed. Havva Karagöz, vd.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, (s. 641- 649), s. 645.

benimseyen yönüyle anılmaya devam etmektedir³⁸. O halde Kararın anonim şirketler hukuku açısından incelenmesinde, TTK m. 331 uyarınca anonim şirketlerin kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabileceği hükmünden hareketle³⁹, anonim şirketlerin iktisadi amaç takibinden vazgeçemeyeceği⁴⁰ ve pay sahibinin kâr payı hakkının da bu iktisadi amaçtan doğduğu dikkate alınmalıdır⁴¹. Bu kapsamda Karar, TTK tahtında anonim şirketin kâr payı üzerinde tasarrufu ve pay sahiplerinin bu tasarrufa karşı koyma imkanları yönünden değerlendirilmelidir.

TTK m. 408(2)(d) uyarınca kâr payı üzerinde tasarrufa yetkili olan anonim şirket genel kurulunun şirkette dağıtılabilecek bir kâr bulunması halinde kâr dağıtımına ilişkin olumlu veya olumsuz kararı, esasında karın dağıtılması veya kârın yedek akçe olarak şirkette tutulması arasında bir tercih yapılmasından ibaret görülmektedir⁴². Yine genel kurul kârın tasarrufu konusunda bir karar almadığı sürece, herhangi bir pay sahibinin bu şirket malvarlığı üzerinde bir talebi bulunamamaktadır⁴³. Kâr payı dağıtımına dair genel kurul tarafından verilen kararlar, toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerli olmaktadır (TTK m. 423). Nihayetinde pay sahiplerinin dağıtılması kararlaştırılmış net dönem kârına kural olarak esas sermaye payı oranında katılma hakkı bulunmaktadır (TTK m. 507(1)).

Anonim şirketlerde kâr payı ancak net dönem karından ve serbest yedek akçelerden dağıtılabilmektedir (TTK m. 509(2)). Hiç kuşkusuz anonim şirketin yönetim kurulu kanuni görev ve yetkilerini icra etmek suretiyle genel kurulun kar üzerindeki tasarruf

³⁸ PIERCE, Fields, “Dynamic Corporate Purpose: Decentralizing the Choice over Director Orientation”, **Vanderbilt Law Review** Yıl: 2022, Cilt: 75 Sayı: 1, (s. 325- 364), s. 328.

³⁹ “İktisadi amaç” kavramı hakkında bkz. PULAŞLI, Hasan, “Türk, İsviçre ve Alman Hukukuna Göre ‘İktisadi Amaç’ Kavramının Şirket ve Dernekler Bakımından Değerlendirilmesi”, **BATIDER** Yıl: 2016, Cilt: 32, Sayı: 2, (s. 25- 59), s. 26.

⁴⁰ YANLI, Veliye, “Anonim Ortaklıklarda Kârın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir Mi?”, **İHFM** Yıl: 1997, Cilt: 50 Sayı: 4, (s. 201- 216), s. 212.

⁴¹ PINAR, Hamdi / TÜRKOĞLU, S. Özlem / TUTULMAZ, Esra, “Sermaye Şirketlerinin Özkaynaklarının Korunmasına Yönelik Türk Ticaret Kanunu Geçici M 13 ile Kabul Edilen COVID- 19 Önlemleri”, **İstanbul Hukuk Mecmuası** Yıl: 2020, Cilt: 78 Sayı: 2, (s. 579- 610), s. 587.

⁴² ÇELİKBOYA, Kerem, **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Hakkı**, On İki Levha Yayınları, Ankara, 2021, s. 309.

⁴³ Öğretideki birinci kar pay dağıtımının zorunluluğu tartışması için bkz. ÇELİKBOYA, **2021**, s. 85- 91.

kararını belirli istikametlere yönlendirebilmektedir⁴⁴. Örneğin, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunu genel kurula sunmakla yükümlü olup (TTK m. 514), Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik⁴⁵ m. 12(1)(d) uyarınca yıllık faaliyet raporunda şirketin kâr payı dağıtım politikası ve kâr dağıtım yapılmayacaksa bunun gerekçesi ile dağıtılmayan karın nasıl kullanılacağına ilişkin önerinin de yer alması gerekmektedir. Bununla beraber, şirket genel kurulunun aldığı kâr dağıtım kararının hangi gerekçeye dayandığını açıklaması gerekmemekte ve bu konuda ispat külfetinin ancak karara karşı açılacak bir davada davalı şirkete yükletileceği kabul edilmektedir⁴⁶.

Pay sahiplerinin genel kurulda kâr payı hakkında oy kullanırken anonim şirketin menfaatinden çok bireysel menfaatlerine yönelik bir oy kullanma tasarrufunda bulunmaları elbette mümkündür. Bu anlamda, bir pay sahibinin genel kurulda oy kullanırken gerçek niyetinin ne olduğunu açıklamayacağı şüphesizdir⁴⁷. Ancak her durumda TTK sisteminde anonim şirketlerde genel kurulun kâr payı üzerindeki tasarruf yetkisi kanun hükümleriyle çevrelenmiş olup, söz konusu kararlar açısından yokluk, butlan (TTK m. 447) ve iptal edilebilirlik (TTK m. 445) yaptırımları uygulanabilmektedir⁴⁸. Yine pay sahipleri oy hakkını kullanırken anonim şirketin veya diğer pay sahiplerinin menfaatlerini gözetmek zorunda bulunmasalar da son tahlilde TMK uyarınca hakkın kötüye kullanılmaması ilkesinin pay sahibinin oy hakkını kullanımı bağlamında dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir⁴⁹.

Netice itibarıyla Karar konusu olguların mevcut bulunduğu bir uyuşmazlığın Türk hukuku uyarınca çözümlenmesine çalışıldığında, yeterli miktarda kâr payı dağıtılması

⁴⁴ GÜRBÜZ USLUEL, 2016, s. 68.

⁴⁵ Resmî Gazete Tarihi: 28.02.2012 Sayısı: 28395.

⁴⁶ Yargıtay 11. H.D. E. 1982/487 K. 1982/479 T. 09/02/1982; Yargıtay 11. H.D. E. 2012/13234 K. 2014/3514 T. 25/02/2014.

⁴⁷ SOYKAN, İsmail Cem, “Sermaye Artırımı Kararının Dürüstlük Kuralına Aykırılığı”, **Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu III**, (Ed. Arslan Kaya, vd.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, (s. 195-222), s. 209.

⁴⁸ GÜRBÜZ USLUEL, 2016, s. 70.

⁴⁹ TEOMAN, Ömer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, BTHAE Yayınları, Ankara, 1983, s. 13.

gerektiği görüşünde olan bir pay sahibi, koşullarının oluşmasına rağmen yeterli kâr payı dağıtılmamasına ilişkin genel kurul kararının TTK m. 445 uyarınca dürüstlük kuralına aykırı olduğunu ileri sürerek kararın iptalini dava etme yolunu seçecektir⁵⁰. Zira genel kurulun hiç kâr dağıtmamasına ya da kârı yetersiz dağıtmasına ilişkin tasarruf yetkisinin önemli bir sınırını dürüstlük kuralı ve bu doğrultuda iptal davası çizmektedir⁵¹. Bu çerçevede, şirketin devamlı olarak gelişmesi için dahi hiç kâr dağıtılmadan sürekli yedek akçe ayırlamayacağına işaret edilmektedir⁵². Nitekim öğretide tek bir sefere mahsus kâr dağıtımının ya da kâr payı hakkının ihlalini içeren kararların TTK m. 445 dairesinde iptal edilebilir nitelikte olduğu vurgulanmakta⁵³, içtihatların da kâr payı dağıtımının koşullarının oluşmasına karşın kâr dağıtımını yapılmamasını ilgili genel kurul kararı açısından bir iptal nedeni sayabildiği görülmektedir⁵⁴. Benzer şekilde, şirketin süregelen kâr dağıtım politikasından sapması halinin tek başına bir iptal sebebi sebebi olamamakla beraber dürüstlük kuralına aykırılık bakımından yol gösterici olabileceği ifade edilmektedir⁵⁵.

Karar konusu olgular olarak incelendiğinde ortada pay sahibine kâr payının hiç veya yetersiz biçimde dağıtılmasını gerektiren, şirket veya genel pay sahibi menfaatini korumaya yönelik bir genel kurul kararının bulunmadığı değerlendirilmektedir⁵⁶. Dolayısıyla bu şekilde bir kararın kural olarak iptal yaptırımına tabi tutulması gerekmele beraber⁵⁷, söz konusu genel kurul kararının konusu itibarıyla rekabet hukukundan

⁵⁰ ÜÇİŞİK, Güzin / ÇELİK, Aydın, **Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar, Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018, s. 476.

⁵¹ Yargıtay 11. H.D. E. 2016/10594 K. 2018/4304 T. 05/06/2018. Ayrıca bkz. TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 398.

⁵² ÜÇİŞİK / ÇELİK, **2018**, s. 364.

⁵³ Bkz. GÜRBÜZ USLU, **2016**, s. 77; ÜÇİŞİK / ÇELİK, s. 365; KIRCA, İsmail, **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022, s. 35.

⁵⁴ Bkz. Yargıtay 11. H.D. E. 2014/14684 K. 2015/1919 T. 13/02/2015.

⁵⁵ ÇELİKBOYA, **2021**, s. 473.

⁵⁶ Bkz. Yargıtay 11. H.D. E. 2015/14100 K. 2016/8853 K. 15/11/2016: "...genel kurulda alınan kâr dağıtmama kararının davalı şirketin faaliyet gösterdiği sektörün genel gelişimi, davalı şirketin ekonomik faaliyet ve amaçları, ayrıca şirket işlemlerinin devamlı gelişmesini veyahut mümkün olduğu kadar istikrarlı kâr payı dağıtılmasını temin bakımından değerlendirilerek...". Ayrıca bkz. Yargıtay 11. H.D. E. 2016/6510 K. 2017/1252 T. 02/03/2017.

⁵⁷ Uzun süre kârın hiç veya yeterli biçimde dağıtılmamasının şirketin TTK m. 531 uyarınca haklı nedenle feshini gerektirebileceği yönünde bkz. NOMER ERTAN, Füsün, "Anonim Ortaklığın Haklı Sebep"

kaynaklı kesin nitelikte emredici hükümlere aykırılık taşıdığına ortaya konulması halinde bu defa butlan yaptırımının uygulanması, aşağıda özel olarak incelendiği üzere, pekâlâ mümkündür⁵⁸. Öte yandan, yönetim kurulunun kâr payına ilişkin önerilerini dile getireceği faaliyet raporunun gerçeğe uygun ve dürüst olması gerekliliği (TTK m. 516(1)), yönetim kurulu üyelerinin görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirme ve şirket menfaatlerini gözetme yükümlülüğüyle birlikte düşünüldüğünde, yönetim kurulunun genel kurula yaptığı önerinin kanun veya esas sözleşme hükümlerine aykırı olması halinde TTK m. 553 dairesinde hukuki sorumluluğunu doğurması da mümkündür⁵⁹.

C. Rekabet Hukuku Açısından

Türk hukukunda teşebbüslerin rekabet özgürlüğünün bulunduğu kabul edilmekle birlikte, bu özgürlük sınırsız görülmemektedir⁶⁰. Yine Anayasa m. 167 gereği devlet piyasaların sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alma ve piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmeyi önleme konusunda ödevlidir. Bu doğrultuda, rekabet hayatını düzenleyen kanunlardan birini 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (“RKHK”) oluşturmaktadır. RKHK üç tür faaliyeti yasaklamış olup, bu faaliyetler RKHK m. 4’te “rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar”, RKHK m. 6’da “hâkim durumun kötüye kullanılması” ve RKHK m. 7’de “birleşme veya devralma” kenar başlıkları altında düzenlenmiştir.

Bu çalışmanın konusuyla ilgili “hâkim durumun kötüye kullanılması” kuramı dairesinde “hâkim durum” kavramı “*belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*” olarak

Feshi Davası- TTK m. 531 Üzerine Düşünceler”, **İÜHF** Yıl: 2015, Cilt: 73 Sayı: 1, (s. 421- 440), s. 427; BADAĞ, Zehra, **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 279.

⁵⁸ TTK ve sair kanunlarda yer alan kesin nitelikte emredici hükümlere aykırı genel kurul kararlarının batıl olduğu yönünde bkz. MOROĞLU, Erdoğan, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017, s. 166.

⁵⁹ Bkz. ÜÇİŞİK / ÇELİK, **2018**, s. 477.

⁶⁰ Bkz. PEHLİVANOĞLU, Murat Can, “Tarım Sektörü, Haksız Rekabet ve Son Dakika Sipariş İptalleri”, **BUHFD** Yıl: 2020, Cilt: 15, Sayı: 195- 196, (s. 1545- 1571), s. 1561.

tanımlanmaktadır (RKHK m. 3). Nitekim RKHK m. 6(1) hükmünce “bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır”. Bu doğrultuda, bir teşebbüsün iç dinamikleri sayesinde büyüyerek hâkim durum elde etmesi değil, elde ettiği hâkim durumu rekabeti bozmak amacıyla kullanması yasaklanmıştır⁶¹. Rekabet hukukunun gözünde hâkim duruma gelen bir teşebbüs, artık hâkim durumda bulunmayan bir teşebbüsün gerçekleştirmiş olması halinde hukuka aykırı sayılmayacak eylemlerin kendisi için rekabet hukuku ihlali sayılabileceği bir yeni sorumluluk düzlemine adım atmış olmaktadır⁶².

Aşağıda hâkim durumun kötüye kullanılması şeklindeki bir eylemin bir anonim şirket genel kurul kararı yoluyla gerçekleşip gerçekleşmeyeceği özel olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu kısma geçilmeden önce, RKHK m. 6 hükmü gözünden, böyle bir eylemi gerçekleştiren “teşebbüsün” ilgili genel kurul kararının sahibi anonim şirket mi yoksa buna oy veren pay sahibi mi olduğu ayrıca incelenmelidir. Zira RKHK sisteminde “teşebbüs” kavramı, “piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler” olarak tanımlanmaktadır (RKHK m. 3). Bu anlamda hâkim durumun tespitinde ilgili ürün piyasası ve ilgili coğrafi pazar belirlendikten sonra pazar payı da dikkate alınmak suretiyle bir teşebbüsün hâkim durumda olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir⁶³. O halde genel kurul kararının neticede kararı alan anonim şirketin iradesi olarak kabul edilmesi sebebiyle, hâkim durumda olma halinin de bu şirkette aranması, yani “teşebbüs” olarak bu anonim şirketin ele alınması gerekecektir.

Diğer taraftan, yeterli kâr payı dağıtılmamasına dair bir genel kurul kararının alınmasına sebep olan çoğunluk pay sahibinin hâkim durumu kötüye kullanan teşebbüsün kendisi olarak sorumlu tutulması konusunda Rekabet Kurulunun ekonomik bütünlük

⁶¹ RKHK M. 6 Madde Gerekçesi.

⁶² MUNYAI, Phumudzo S., “Competition Law and Corporate Social Responsibility: A Review of the Special Responsibility of Dominant Firms in Competition Law”, **De Jure Law Review**, Yıl: 2020, Sayı: 53, (s. 267- 285), s. 269.

⁶³ GÜVEN, Pelin, **Rekabet Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008, s. 274.

yaklaşımı çerçevesinde takdir yetkisi bulunduğu unutulmamalıdır⁶⁴. Yine de bu takdir yetkisi kullanılırken dört husus dikkate alınmalıdır. İlk olarak, şirketin kendisinin hâkim durumda olduğu bir pazarda şirketin pay sahibinin de aynı zamanda hâkim durumda bulunması söz konusu olamayacağından pay sahibi açısından ayrıca bir “hâkim durum” unsuru vücut bulmayacak ve her durumda ortada zaten hukuken sorumlu tutulabilecek bir teşebbüs mevcut olduğundan ayrıca pay sahibini sorumlu tutmaya gerek kalmayacaktır. Diğer taraftan, pay sahibinin salt çoğunlukta olması onun şirketin aldığı her kararda kontrolde bulanacağı ve RKHK m. 6 anlamında “teşebbüsün” kendisi addedileceği anlamına da gelmemektedir⁶⁵. Ayrıca pay sahibi ile şirketin ancak birlikte hâkim duruma gelebildikleri hallerde bu defa pay sahibinin şirketle birlikte bir ekonomik bütün olarak hâkim teşebbüs olarak sorumluluğunun doğacağıın kabulü gerekir. Son olarak çoğunluk pay sahibinin oy hakkını kullanmak suretiyle ilgili kötüye kullanma eyleminin gerçekleşmesinde belirleyici etki göstermesi halinde RKHK m. 16(4) uyarınca idari para cezası verilebileceği, RKHK m. 9(1) dairesinde ihlale son verici tedbirlerin bu çoğunluk pay sahibini konu alacak biçimde uygulanabileceği ve RKHK m. 57 uyarınca müteselsil sorumluluğunun doğabileceği dikkatten uzak tutulmamalıdır.

III. GENEL KURUL KARARI YOLUYLA REKABET HUKUKU İHLALİ

RKHK m. 6(2) hükmünde kötüye kullanma halleri sayılmış ve m. 6(2)(a) hükmünde “*ticari faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler*” kötüye kullanma hallerinden öngörülmüştür. Bu çerçevede, yıkıcı fiyat uygulaması, aşırı fiyat uygulaması, indirim sistemleri, prim sistemleri, mal veya hizmet almayı ya da vermeyi kesme uygulaması RKHK m. 6(2)(a) kapsamında

⁶⁴ KOCADAĞ, Nilgün, **Rekabet Hukuku Kapsamında Ana Şirketin Yavru Şirket İhlallerinden Doğan Sorumluluğu**, Rekabet Kurumu Yayınları Yayın No. 312, Ankara, 2015, s. 61.

⁶⁵ Örneğin, ana ortaklık ve bağlı ortaklık arasındaki ilişki bağlamında bağlı ortaklıkların RKHK m. 6 eylemleri dahil dışa yönelik faaliyetleri açısından, ana ortaklık veya ekonomik bütünlüğün ihlali yapan teşebbüs kapsamına dahil edilip edilmeyeceğinin her olayın özelliklerine göre tespit edilmesi gerektiği yönünde bkz. SANLI, Kerem Cem, **Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği**, Rekabet Kurumu Yayınları Yayın No. 49, Ankara, 2000, s. 36.

görülmektedir⁶⁶. Üstelik hâkim durumdaki teşebbüsün kendisine yarar sağlamamasına karşın rekabeti sınırlayıcı davranış sergilemesi de yine mezkûr yasak kapsamında değerlendirilmektedir⁶⁷. RKHK m. 6(2) hükmünün saydığı haller örnek kabilinden olup⁶⁸, 6. Madde ihlallerinin hukuki işlemler ve sözleşmeler yoluyla da gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir⁶⁹. Nitekim genel olarak RKHK hükümlerinin bir tüzel kişinin genel kurul kararı yoluyla ihlal edilebileceği Kurulun da kabulündedir⁷⁰.

Şirketler hukuku yönünden bir anonim şirketin genel kurul kararı bu tüzel kişinin kendi iradesini açıklamaktadır⁷¹. Dolayısıyla, genel kurul kararı bir hukuki işlem niteliğindedir ve onu meydana getiren pay sahibi oylarından bağımsız bir varlığa sahiptir⁷². Münferit pay sahiplerinin genel kurul toplantısında oy kullanmaları ise şirketin iradesi olarak nitelendirilecek hukuki sonuca tek yanlı bir hukuki işlem ile katkıda bulunulmasından ibaret görülmektedir⁷³. Bu doğrultuda RKHK m. 6 hükmünün bir tüzel kişinin genel kurul kararı yoluyla ihlalinin mümkün olup olmadığının değerlendirilebilmesi için Rekabet Kurulu'nun genel kurul kararıyla rekabet hukuku ihlallerine dair RKHK m. 4 hükmü çerçevesindeki bazı yönlendirici kararlarının incelenmesi önem taşımaktadır⁷⁴.

Rekabet Kurulu'nun 07- 14/121- 40 Karar Sayılı 15.02.2007 Karar Tarihli kararında, İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği (İGMD) tarafından yayımlanan asgari müşavirlik ücretleri tablosunun RKHK m. 4 hükmüne aykırılığı iddiası değerlendirilmiştir. Buna göre, İGMD Tüzüğü dairesinde İGMD yönetim kurulu tarafından tespit edilen ve akabinde İGMD genel kurulu tarafından kabul edilen asgari

⁶⁶ GÜVEN, 2008, s. 350.

⁶⁷ Danıştay 10. D. E. 2001/355 K. 2003/4245 T. 04/11/2003.

⁶⁸ RKHK M. 6 Madde Gerekçesi.

⁶⁹ SANLI, 2000, s. 439.

⁷⁰ Rekabet Kurulu'nun 07- 63/764- 272 Karar Sayılı ve 02.08.2007 Karar Tarihli Kararı, Par. 320.

⁷¹ İMREGÜN, Oğuz, "Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı Pay Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakkı", Prof. Dr. Hayri Domaniç'e Armağan, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1995, (s. 127- 137), s. 127.

⁷² MOROĞLU, 2017, s. 11 ve 13.

⁷³ TEOMAN, 1983, s. 4.

⁷⁴ Ayrıca bkz. Rekabet Kurulu'nun 02- 04/40- 21 Karar Sayılı ve 22.01.2002 Karar Tarihli Kararı.

ücret tablosu, Gümrük Müsteşarlığı'nın tasdikini müteakip uygulamaya konulmaktadır. Rekabet Kurulu, İGMD için “teşebbüs birliği” nitelendirmesi yapmış, kanuni dayanağı bulunmayan bir tüzük hükmüne istinaden asgari ücret tablosu belirlenmesine ilişkin hükmün değiştirilmesi ve asgari ücret ilanı uygulamasına son verilmesi gerektiği, zira asgari ücret belirlenmesinin RKHK m. 4(a) anlamında yasaklanan rekabeti sınırlayıcı nitelikte teşebbüs birliği kararlarından olduğu kanaatine varmıştır.

Rekabet Kurulu'nun 06- 45/572- 156 Karar Sayılı ve 22.06.2006 Karar Tarihli kararında, Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) tarafından Kasım 2001 tarihinde alınan genel kurul kararı ile yüksek giriş aidatı uygulanarak piyasaya girişlerin engellenmesi suretiyle RKHK hükümlerinin ihlal edildiği iddiası değerlendirilmiştir. Kararda genel kurula giriş ücretini belirleme yetkisinin rekabeti sınırlayıcı bir yetki olmadığı, ayrıca bunun bir kanunla verilmiş olmasının da alınan kararın RKHK hükümlerine aykırı olamayacağı anlamına gelmediği, çünkü RKHK sistemine aykırılık taşıyan hususun genel kurula kanunla böyle bir yetki tanınması değil de genel kurulun bu yetkiyi kullanımında olduğu belirtilmiştir⁷⁵.

Son olarak, Rekabet Kurulu'nun 11- 45/1083- 377 Karar Sayılı ve 17.08.2011 Karar Tarihli kararında, EDAK Ecza Kooperatifi'nin 2010 hesap yılına ilişkin genel kurul toplantısında alınan ve ortaklara dağıtılacak kar paylarının yüzde onu karşılığında Çağdaş Eczacılar Laboratuvarı'na ait ürünlerden alınmasını öngören kararı ele almıştır. Buna göre, EDAK bir kooperatif statüsündedir ve Çağdaş Eczacılar Laboratuvarı onun bir iştirakidir. Yine EDAK ana sözleşmesine göre EDAK genel kurulu risturn dağıtımının şekil ve zamanını belirleme konusunda yetkilidir. Neticede, Çağdaş Eczacılar Laboratuvarının ürünlerinin eczanelere de ulaştırıldığı göz önüne alındığında eczacıların genel kurul kararıyla buradan ürün almaya zorlandıkları iddiasının dayanaksız kaldığı kanaatine varılmıştır.

⁷⁵ Rekabet Kurulu'nun 07- 85/1044- 404 Karar Sayılı ve 08.11.2007 Karar Tarihli takip eden kararında ise, 1618 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle giriş ücretinin yasal dayanağa kavuşturulması sebebiyle artık genel kurul kararıyla üye kayıt ücretinin belirlenmesinin mümkün olmadığından herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı belirtilmiştir.

Anılan Kurul kararları ışığında, RKHK hükümlerinin ve dolayısıyla RKHK m. 6 hükmünün ihlalinin pekâlâ bir tüzel kişinin genel kurul kararıyla gerçekleştirilmesi hukuken mümkün görülmektedir. Yine genel kurulun, kararını bir kanundan aldığı yetkiyle vermiş olmasının da sonucu değiştirmeyeceği, zira genel kurulun bir kanunun verdiği yetkiyi bir başka kanunu ihlal edecek şekilde kullanmaması gerektiği anlaşılmaktadır⁷⁶. Üstelik bir kararın oybirliğiyle alınmış olması da cari ihlali ortadan kaldırmamaktadır⁷⁷. Dolayısıyla, bir anonim şirketin kâr payı dağıtımına ilişkin bir genel kurul kararı vasıtasıyla RKHK hükümlerinin ihlal edilebilmesinin önünde rekabet hukukuna ilişkin kanun hükümlerinden kaynaklı bir engel bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu yaklaşımla, Karar konusu olayda cari yetersiz kâr dağıtımına dair genel kurul kararı, hâkim durumdaki teşebbüsün daha önce düzenli olarak sağladığı bir finansman kaynağını bu defa ortadan kaldırması durumunda olduğundan ilk bakışta RKHK m. 6(2)(a) hükmü dairesinde rakibin piyasaya girişinin engellenmesi veya faaliyetlerinin zorlaştırılması şeklinde bir eylem olarak değerlendirilebilecektir⁷⁸.

IV. İHLAL SEBEBİ GENEL KURUL KARARININ GEÇERLİLİĞİ SORUNU

Bir anonim şirketin kâr dağıtımından imtina etmesinin RKHK m. 6 anlamında bir ihlal olarak kabul edilebileceği durumlarda kâr payı dağıtılmamasına yönelik genel kurul kararının hukuki akıbetinin belirlenmesi gerekmektedir. Genel manada RKHK hükümlerinin emredici nitelikte olduğu ifade edilmekte⁷⁹, bu anlamda bir eylemin hâkim durumun kötüye kullanılması olarak kabul edilebilmesi için eylemi gerçekleştiren teşebbüsün kusurlu olması da aranmamaktadır⁸⁰. Öte yandan, “*bu kanuna aykırı anlaşma*

⁷⁶ Bkz. Rekabet Kurulu’nun 06- 45/572- 156 Karar Sayılı ve 22.06.2006 Karar Tarihli Kararı.

⁷⁷ Rekabet Kurulu’nun 07- 28/256- 89 Karar Sayılı ve 28.03.2007 Karar Tarihli Kararı, Par. 810.

⁷⁸ Mezkûr hükümdeki ibarenin son derece geniş olduğu ve neredeyse rekabette üstünlük sağlayacak her eylemin rakiplerin faaliyetini de zorlaştıracığı yönünde bkz. ÖZKAN, Ahmet Fatih, “Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz Taslağı’nın Eleştirisel Bir Değerlendirmesi”, *İÜHFD* Yıl: 2013, Cilt: 4 Sayı: 1, (s. 311- 350), s. 341.

⁷⁹ GÜVEN, 2008, s. 732.

⁸⁰ GÜVEN, 2008, s. 346.

ve kararların hukuki niteliği” kenar başlığını taşıyan RKHK m. 56 uyarınca RKHK m. 4 hükmüne aykırı anlaşma ve teşebbüs birlikleri kararının geçersiz olacağı ilkesi benimsenmiştir. Ancak RKHK m. 56’da RKHK m. 4’e yollama yapılırken m. 6’dan hiç söz edilmemesi, maddenin hâkim durumun kötüye kullanılması hallerinde uygulanabilirliğini ve hukuki niteliğini belirsizleştirmektedir. Öğretide hukuki işlem niteliğindeki hâkim durumun kötüye kullanılması hallerine RKHK m. 56 hükmüncü geçersizlik yaptırımının uygulanması gerektiği yönünde hâkim bir görüş bulunmaktadır⁸¹, üstelik bu ihlal türünde bir muafiyet durumu da söz konusu olmadığından geçersizlik yaptırımında askıda bir durumun dahi olmayacağı belirtilmektedir⁸². Yine RKHK m. 6 hükmünün RKHK m. 56 kapsamında bulunmadığının kabul edilmesi halinde dahi, mezkûr hükmün kamu düzenini korumaya yönelmiş bir kesin emredici hüküm durumunda olmasından dolayı 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (“TBK”) m. 27(1) hükmüncü hükümsüzlük doğuracağı vurgulanmaktadır⁸³.

Öte yandan, RKHK m. 6 hükmüne aykırı eylemlerin ve RKHK m. 56 düzenlemesinin TTK m. 445 ve TTK m. 447 ayrımlarından hangisi kapsamında etki göstereceğinin belirlenmesi önem taşımaktadır. Zira pay sahibinin kârdan yoksun bırakılamaması yönünde bir vazgeçilmez hakkının bulunduğu değerlendirildiğinde⁸⁴, bu ayırımın mağdur pay sahiplerinin haklarının korunması bakımından önemli sonuçları bulunmaktadır⁸⁵. Hâkim durumun kötüye kullanılması hali teşkil eden yeterli veya hiç kâr dağıtmama biçimindeki bir genel kurul kararının TTK m. 445 uyarınca kanun hükümlerine aykırı bir genel kurul kararı olarak değerlendirilmesi halinde, karar tarihinden itibaren üç ay içinde iptal davası açılması gerekecek, üç aylık süre içinde dava açılmaması halinde ise artık kararın geçersizliğinin ileri sürülmesi mümkün

⁸¹ Bkz. KAYA, Ali, **Rekabet Hukukunda Ayrımcılık Suretiyle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018, s. 330- 334.

⁸² GÜVEN, 2008, s. 729.

⁸³ SANLI, 2000, s. 441.

⁸⁴ TEKİNALP, 2020, s. 354.

⁸⁵ PEHLİVANOĞLU, Murat Can, “Karşılaştırmalı Hukukta Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarında Gösterilecek Teminat Kapsamında “Şirketin Muhtemel Zararları” Kavramı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 2020, Cilt: 32, Sayı: 146, (s. 219- 246), s. 223.

olmayacaktır⁸⁶. Buna karşın, aynı eylemin TTK m. 447 uyarınca butlan yaptırımını kapsamında kabulü halinde ise bu karar baştan itibaren hüküm doğurmayacak, ayrıca kararın geçersizliğinin tespiti için bir dava açmaya da gerek kalmayacak, ancak gerekmesi halinde butlanın tespiti davası bir süreye bağlı kalmaksızın açılacaktır⁸⁷. Dolayısıyla butlan yaptırımını, mağdur pay sahibi açısından daha etkili hukuki sonuçlar doğurmaktadır⁸⁸.

TTK içerisinde genel kurul kararları bakımından iptal edilebilirlik yaptırımını ile kesin hükümsüzlük yaptırımının sınırları konusunda açık bir düzenleme yer almamaktadır⁸⁹. Ancak TTK m. 447 için butlanın ikincilliği ilkesinin geçerli olduğu, dolayısıyla maddede sayılan sebepler tahdidi olmasa da bunlar dışındaki sebeplerde iptal etmenin yeterli ve tatmin edici bir yaptırım oluşturup oluşturmadığının dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir⁹⁰. Nitekim bir genel kurul kararına konusu itibariyle butlan yaptırımının, kararın; kesin emredici hükümlere aykırı, ahlaka aykırı veya imkânsız olması veya nisbi emredici hükümlerin kısmen veya tamamen kaldırılmasını veya değiştirilmesini öngörmesi halinde uygulanabileceği ifade edilmektedir⁹¹. Bu çerçevede, mevzuatta TTK m. 447 kapsamı dışındaki emredici hükümlerin TBK m. 27(1) uyarınca butlan sebebi olmayı sürdüreceklerinin de altı çizilmekte⁹², yani TBK m. 27(1) hükmünün anonim şirketler hukukuna özgü olmayan emredici hükümlere aykırılık halinde uygulanacağına işaret edilmektedir⁹³. O halde, RKHK m. 6 hükmüne aykırı eylem teşkil

⁸⁶ MOROĞLU, 2017, s. 28.

⁸⁷ TTK M. 447 Madde Gerekçesi. Genel kurul kararının butlanının ileri sürülmesinin sınırı dürüstlük kuralının oluşturduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. H.D. E. 2016/6325 K. 2017/6651 T. 28/11/2017.

⁸⁸ İptal ve butlan yaptırımlarının sonuçlarının hukuki etkileri için bkz. PULAŞLI, Hasan, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, **İÜHFİM** Yıl: 2013, Cilt: 61 Sayı: 2, (s. 335- 346), s. 342.

⁸⁹ MOROĞLU, 2017, s. 68. Genel kurul kararları bağlamında butlan ile iptal edilebilirlik arasındaki ayrımın yapılmasında kullanılacak ölçütlere ilişkin görüşlerin kapsamlı bir değerlendirmesi için bkz. KIRCA, 2022, s. 55- 64.

⁹⁰ TTK M. 447 Madde Gerekçesi. Ayrıca bkz. TEKİNALP, 2020, s. 403.

⁹¹ MOROĞLU, 2017, s. 75. Ayrıca bkz. Yargıtay 11. H.D. E. 2014/331 K. 2014/3503 T. 25/02/2014.

⁹² POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku I**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s. 597.

⁹³ KIRCA, 2022, s. 55.

eden bir genel kurul kararının son tahlilde bir kesin emredici hükme aykırılıktan geçersiz olduğunun kabul edilmesi ve bu anlamda TBK m. 27(1) hükmüncü butlan yaptırımını çerçevesinde ele alınması gerekecektir⁹⁴. Nihayetinde RKHK m. 6 hükmü bir düzen hükmü niteliğinde değildir ve doğrudan kamu düzenine ilişkindir⁹⁵.

RKHK m. 6(2)(a) hükmü dairesinde bir rakibin piyasaya girişinin engellenmesi veya faaliyetlerinin zorlaştırılması unsurlarının iktisadi gerçeklere uygun olarak dar yorumlanması ve rakiplerin fiilen rekabet edebilme imkanını büyük ölçüde azaltan veya ortadan kaldıran durumların bu unsurlar dahilinde görülmesi gerektiği belirtilmektedir⁹⁶. Bu anlamda, ilgili eylemin ekonomik verimlilik artışına mı yoksa yalnızca rakiplerin faaliyetlerini zorlaştırmaya mı yönelik olduğu araştırılmaktadır⁹⁷. Bu çerçevede, Karara konu olguların cari olduğu bir uyuşmazlıkta rekabet hukuku yönünden, sadece kâr payı dağıtımının yeterli veya hiç yapılmamış olması sebebiyle rakip şirketin finansman imkanlarından yoksun bırakılmak suretiyle piyasaya giriş imkânının ortadan kaldırıldığı veya rakibin faaliyetinin büyük ölçüde zorlaştırıldığını kabul etmek pek de uygun görünmemektedir⁹⁸. Zira rakibin ihtiyaç duyduğu miktar parayı başkaca yöntemlerle temin etmesi olanağı sürdüğü gibi⁹⁹, yetersiz kâr dağıtımının nihayetinde yeni bir fabrika

⁹⁴ Bir genel kurul kararıyla TTK m. 447 hükmünde sayılan örnek haller dışında kalan başka kanunların mutlak emredici hükümlerine aykırılık halinde, bu karara butlan yaptırımının TBK m. 27 üzerinden uygulanacağı yönünde bkz. CAN, Ozan / ÇAMLI, İlgün M., “Türk Hukukuna Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması”, **BATIDER** Yıl: 2020, Cilt: 36, Sayı: 3, (s. 129- 161), s. 156.

⁹⁵ KIRCA, 2022, s. 54: “Emredici hükme aykırılık her zaman genel kurul kararının hükümsüzlüğü, bu arada iptali sonucunu doğurmaz. Gerçekten düzen hükmü niteliğindeki kanuni yasaklara aykırılık halinde yapılan hukuki işlem geçerliliğini korur, ancak cezai veya idari yaptırım şeklinde başka bir yaptırım ile karşı karşıya kalınır.”

⁹⁶ SANLI, 2000, s. 263.

⁹⁷ Bkz. Rekabet Kurulu'nun 07- 89/1131- 442 Karar Sayılı 06.12.2007 Karar Tarihli Kararı.

⁹⁸ Kurul'un rakiplerin faaliyetini zorlaştıran eylemlerin gerçekleştirilmesi türünde bir ihlalin varlığının araştırılmasında etki bazlı bir yaklaşımı benimseme eğiliminde olduğu görülmektedir (Bkz. Rekabet Kurulu 14- 21/410- 178 Karar Sayılı 12.06.2014 Karar Tarihli Kararı).

⁹⁹ Benzer şekilde, rekabet hukuku tahtında “zorunlu unsur” doktrinine göre, hâkim durumdaki bir teşebbüsün sahip olduğu bir unsurun zorunlu olduğunun kabul edilmesi halinde bu teşebbüse ilgili diğer teşebbüslerle sözleşme yapma zorunluluğu getirilebilmektedir. Bununla beraber “zorunlu unsur” kavramının rakiplerin bu unsurdan faydalanmadan müşterilerine mal ya da hizmet sunamayacakları altyapı, tesis ya da hammadde olarak yorumlandığı dikkate alındığında (GÜVEN, 2008, s. 320- 325), konusunu bir miktar paranın oluşturması sebebiyle kâr payı dağıtımına dair bir genel kurul kararının zorunlu unsur kapsamında kabul edilmesi mümkün görülmemektedir.

açılması ve fiyatların düşürülmesi gibi bir ekonomik verimlilik taşıyan yönünün bulunduğu iddiası da dikkate alınmalıdır¹⁰⁰. Dolayısıyla, Karara esas olguların RKHK m. 6 hükmüne aykırılık teşkil etmediği kabul edilerek olayda butlan yaptırımının uygulanamayacağı sonucuna varılmaktadır. Ancak söz konusu genel kurul kararının halen TTK m. 445 uyarınca dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle iptal yaptırımına tabi tutulabileceği unutulmamalıdır¹⁰¹.

SONUÇ

Piyasada hâkim durumda bulunan bir anonim şirketin kâr dağıtım koşullarının oluşmasına rağmen pay sahiplerine kâr payının gereği gibi dağıtılmamasına dair genel kurul kararı, bu pay sahipleri içerisinde şirketin rakibi durumundaki teşebbüslerin de bulunması halinde, sadece şirketler hukukunu değil aynı zamanda rekabet hukukunu da ilgilendiren bir karar olarak görülmelidir. Üstelik bu halde sadece kâr payı dağıtımına konu şirket değil, bu şirketin kâr payı dağıtımının gerçekleşmesine genel kuruldaki oylarıyla engel olan etki sahibi pay sahipleri de RKHK hükümlerinin denetimi alanına girmektedir. Nitekim Karara esas olguların mevcut olduğu bir uyuşmazlıkta, hukuki niteliği itibarıyla bir hukuki işlem olarak görülen kâr dağıtımına ilişkin anonim şirket genel kurul kararının RKHK m. 6 bağlamında bir “eylem” olarak özellikle m. 6(2)(a) kapsamında ele alınmasının önünde bir engel bulunmamaktadır.

Karar konusu olay Türk rekabet hukuku bağlamında değerlendirildiğinde ortada RKHK m. 6 hükmüne aykırı bir eylemin bulunduğu kesin olarak kabul edilmesi mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla şirketler hukuku yönünden, şirkete rakip konumdaki pay sahibinin davadaki talebi, genel kurul kararının emredici hükümlere aykırı olduğu değil de dürüstlük kuralına aykırı olduğu ve bu nedenle iptal edilmesi gerektiği iddiasına dayanacaktır. Karardan anlaşıldığı üzere, hâkim durumun kötüye kullanılmasının önceden öngörülemez biçimlerde gerçekleşebileceği ve bu eylemin

¹⁰⁰ RKHK m. 6 tahtında yapılacak bir değerlendirmede Kurul tarafından incelenecek diğer hususlar için bkz. Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Davranışlarına İlişkin Kılavuz (Rekabet Kurumu'nun 29.01.2014 Tarihli ve 14- 05/97- RM (1) Sayılı Kararı).

¹⁰¹ Yargıtay 11. H.D. E. 2015/14100 K. 2016/8853 T. 15/11/2016: “...anonim şirketin pay sahiplerine dağıtılacak kârı bulunuyorken iyi niyet kurallarına aykırı olacak şekilde uzunca bir süre dağıtılmaması ya da yetersiz dağıtılması halinde pay sahibi bu hakkını mahkeme aracılığıyla talep edebilecektir.”

genel kurul kararları yoluyla vücut bulabileceği hususu pay sahipleri arasındaki uyuşmazlıkların incelenmesinde dikkatten uzak tutulmamalıdır. Aksi yaklaşım korporatif nitelikteki işlemler yoluyla rekabet hukuku ihlallerinin önünü açacaktır. Ayrıca koşulları oluştuğu takdirde RKHK hükümlerine aykırılık teşkil edecek bir genel kurul kararına butlan yaptırımının uygulanacak olması, pay sahibi açısından iptal yaptırımından daha etkili hukuki sonuçlar doğuracaktır.

KAYNAKÇA

AŞIK, Pınar, “Anonim Şirketlerde Rekabet Yasağı (TTK M. 396)”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 2017, Cilt: 75, Sayı: 4, (s. 163- 202).

BADAK, Zehra, **Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirkette Pay Sahibinin Kâr Payı Hakkı**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.

CAN, Ozan / ÇAMLI, İlgün M., “Türk Hukukuna Göre Anonim Şirketlerde Pay Sahiplerinin Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Korunması”, **BATIDER**, Yıl: 2020, Cilt: 36, Sayı: 3, (s. 129-161).

ÇELİKBOYA, Kerem, **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Hakkı**, On İki Levha Yayınları, Ankara, 2021.

GÖKSOY, Yaşar Can, “Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı”, **DEÜHFD** Yıl: 2007, Cilt: 9 Sayı: Özel Sayı, (s. 633- 681).

GÜRBÜZ USLUEL, Aslı E., **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Kar Payı Alma Hakkı**, BTHAE Yayınları, Ankara, 2016.

GÜVEN, Pelin, **Rekabet Hukuku**, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2008.

HELVACI, Mehmet / CANKAT, Rıfat, “Karşılaştırmalı Hukukta Şirket Menfaati Kavramı”, **Şirketler Hukuku Uyuşmazlıkları ve Tahkim**, (Ed. Z. Akıncı vd.), On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019, (s. 521- 550).

HENDERSON, M. Todd, **Everything Old Is New Again: Lessons from Dodge v. Ford Motor Company**, John M. Olin Program in Law and Economics Working Paper Publication No. 373, Chicago, 2007.

- İMREGÜN, Oğuz, “Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul Kararlarına Karşı Pay Sahiplerinin İptal Davası Açma Hakkı”, **Prof. Dr. Hayri Domaniç’e Armağan**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1995, (s. 127- 137).
- İMREGÜN, Oğuz, **Amerikan Ortaklıklar Hukukunun Anahatları**, İÜHF Yayınları, İstanbul, 1968.
- KAYA, Ali, **Rekabet Hukukunda Ayrımcılık Suretiyle Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018.
- KAWAGUCHI, Linda, “Introduction to Dodge v. Ford Motor Co.: Primary Source and Commentary Material”, **Chapman Law Review**, Yıl: 2014, Cilt: 17 Sayı: 2, (s. 493- 578).
- KIRCA, İsmail, **Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2022.
- KOCADAĞ, Nilgün, **Rekabet Hukuku Kapsamında Ana Şirketin Yavru Şirket İhlallerinden Doğan Sorumluluğu**, Rekabet Kurumu Yayınları Yayın No. 312, Ankara, 2015.
- MACEY, Jonathan R., “A Close Read of an Excellent Commentary on Dodge v. Ford”, **Virginia Law and Business Review**, Yıl: 2008, Cilt: 3, Sayı: 1, (s. 177- 190).
- MITCHELL, Dalia T., “From Dodge to EBay: The Elusive Coprorate Purpose”, **Virginia Law and Business Review**, Yıl: 2019, Cilt: 13, Sayı: 2, (s. 155- 211).
- MOROĞLU, Erdoğan, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2017.
- MUNYAI, Phumudzo S., “Competition Law and Corporate Social Responsibility: A Review of the Special Responsibility of Dominant Firms in Competition Law”, **De Jure Law Review**, Yıl: 2020, Sayı: 53, (s. 267- 285).
- NOMER ERTAN, Füsün, “Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi Davası- TTK m. 531 Üzerine Düşünceler”, **İÜHF** Yıl: 2015, Cilt: 73 Sayı: 1, (s. 421- 440).
- NOMER, N. Füsün, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, Beta, İstanbul 1999.

- ÖZKAN, Ahmet Fatih, “Hâkim Durumdaki Teşebbüslerin Dışlayıcı Kötüye Kullanma Niteliğindeki Davranışlarının Değerlendirilmesine İlişkin Kılavuz Taslağı’nın Eleştirisel Bir Değerlendirmesi”, **İÜHFD** Yıl: 2013, Cilt: 4 Sayı: 1, (s. 311- 350).
- PEHLİVANOĞLU, Murat Can, “Yönetim Kurulunda Cinsiyet Kotası Uygulamasının Amerikan Şirketler Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, **Tüzel Kişilik Penceresinden Anonim Ortaklık Sempozyumu**, (Ed. Havva Karagöz, vd.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, (s. 641- 649).
- PEHLİVANOĞLU, Murat Can, “Karşılaştırmalı Hukukta Genel Kurul Kararlarının İptali Davalarında Gösterilecek Teminat Kapsamında “Şirketin Muhtemel Zararları” Kavramı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 2020, Cilt: 32, Sayı: 146, (s. 219- 246).
- PEHLİVANOĞLU, Murat Can, “Tarım Sektörü, Haksız Rekabet ve Son Dakika Sipariş İptalleri”, **BUHFD**, Yıl: 2020, Cilt: 15, Sayı: 195- 196, (s. 1545- 1571).
- PIERCE, Fields, “Dynamic Corporate Purpose: Decentralizing the Choice over Director Orientation”, **Vanderbilt Law Review** Yıl: 2022, Cilt: 75 Sayı: 1, (s. 325- 364).
- PINAR, Hamdi / TÜRKOĞLU, S. Özlem / TUTULMAZ, Esra, “Sermaye Şirketlerinin Özkaynaklarının Korunmasına Yönelik Türk Ticaret Kanunu Geçici M 13 ile Kabul Edilen COVID- 19 Önlemleri”, **İstanbul Hukuk Mecmuası** Yıl: 2020, Cilt: 78 Sayı: 2, (s. 579- 610), s. 587.
- POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar Hukuku I**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019.
- PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020
- PULAŞLI, Hasan, “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, **İÜHFM** Yıl: 2013, Cilt: 61 Sayı: 2, (s. 335- 346).
- PULAŞLI, Hasan, “Türk, İsviçre ve Alman Hukukuna Göre ‘İktisadi Amaç’ Kavramının Şirket ve Dernekler Bakımından Değerlendirilmesi”, **BATIDER** Yıl: 2016, Cilt: 32, Sayı: 2, (s. 25- 59).

ROCK, Edward B., “Corporate Law Through an Antitrust Lens”, **Columbia Law Review**, Yıl: 1992, Cilt: 92 Sayı: 3, (s. 497- 561).

SANLI, Kerem Cem, **Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği**, Rekabet Kurumu Yayınları Yayın No. 49, Ankara, 2000.

SOYKAN, İsmail Cem, “Sermaye Artırımı Kararının Dürüstlük Kuralına Aykırılığı”, **Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu III**, (Ed. Arslan Kaya, vd.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2020, (s. 195- 222).

STOUT, Lynn A., “Why We Should Stop Teaching Dodge v. Ford”, **Virginia Law and Business Review**, Yıl: 2008, Cilt: 3 Sayı: 1, (s. 163- 190).

SULU, Muhammed, **Anonim Ortaklıklarda Şirket Menfaati Kavramı**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2019.

TEKİNALP, Ünal, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.

TEOMAN, Ömer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, BTHAE Yayınları, Ankara, 1983.

WEINBERGER, Alan M., “Henry Ford’s Wingman: A Perspective on the Centennial of Dodge v. Ford”, **New York University Journal of Law and Business**, Yıl: 2018, Cilt: 14, Sayı: 3, (s. 1013- 1048).

UNKOVIC, Mary Caitlin, **When Dodge v. Ford Meets Ben and Jerry’s: Reconciling 100 Years of Bad Precedent with the Reality of Modern Business**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Berkeley, University of California Berkeley, 2020.

ÜÇİŞİK, Güzin / ÇELİK, Aydın, **Anonim Ortaklıkta Finansal Tablolar, Yedek Akçeler ve Kar Dağıtımı**, On İki Levha Yayınları, İstanbul, 2018.

YANLI, Veliye, “Anonim Ortaklıklarda Kârın Tamamen Devrine İlişkin Bir Tasarruf Yapılabilir Mi?”, **İHFİM** Yıl: 1997, Cilt: 50 Sayı: 4, (s. 201- 216).